

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Égész évre. . . . 6 koron.
 Igazán szén ára 4 fillér.

MELJELLENK HETENKENT EGYSZER:

szombaton és egyes rendkívüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKEZTŐSÉG:

Városi közlévélár (városi ház. földszint 7. sz. ide küldendő) a kéziratok.

KIADÓHVATAL:

Városi könyvnyomda-vállalat irodája, ide küldendő: az előfizetési díjak és hirdetések.

KÖZIGAZGATÁSI, KOZMŰVELŐDESI ÉS KOZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** — Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.**

Emlékezés Kossuthra.

A héten volt tizenharmadik évfordulója ama szomorú napnak, melyen a nemzet legnagyobb fia, ki majdnem egy félszázadon keresztül ette a hontalanság keserű kenyerét, akinek nagy nevével egy nemzet dicsősége forrik össze: Kossuth Lajos átszenderült az örök életbe...

Országok könnyeztek ravatalánál és milliók szemében törtek fel a könnyek annak a férfúnak megnyílt sírjánál, ki egy nemzetet lelkesített a szabadság kivívására... Tűzszlopa volt ő valóban nemzetének a szarnokság sötéttségében, világító fátylójá egy világnak, egy ujkori Mózes, ki népét bevezette a pusztaságból a szabadság, testvériség és egyenlőség földjére.

Valóban igaz, hogy csak a gondviselés nagy kegyelme szokta az ily nagy jellemekkel megajándékozni a szenvedő népeket. Évszázadok sóhajaiból és évszázadok szolgajármába szokott népek könnyeiből teremhet csak meg az a szabadságvágy, mely oly ragyogó példákat nevel, mint Kossuth. És ő valóban ily ragyogó példa volt: a dicsőségben és lemondásban egyiránt...

Lángelme a szó legnemesebb értelmében, gazdagon egyesítve lelkében a szív nemes tulajdonait... Arra volt hivatva, hogy új viszonyokat, egy új világot teremtsen elméjének teremtő hatalmával, szívének a rabszolgaság sulyos voltát megértő szeretetével, lángoló honszeretelmével... És mert nagy volt mindenképpen, szenvedései sem lehettek hasonlóak az epigonok keserűségeihez... Osztozott a vak Homér, a dicsőségről letaszított Belizár sorsában... Átélt a nagy elmék és nagy szívek összes szenvedéseit, sőt éreznie kellett e nagy jellemmel még azt is, ami legfájóbb, — igen, éreznie kellett azt, hogy a törpe utódok egyrésze a hatalom kedvében óhajtván járn, hontalanná tette legnagyobb fiát...

Nagy kort ért el és szellemének üdeségét, frissességét megőrizte az utolsó napokig... A kor azonban ledöntötte a hatalmas tölgnyt, mely vérzivatarok között nőtt nagygyá és a mindnyájunkra ráneveződő végzet elmetszette élete fonalát annak a nagy embernek, kinek csak egy vágya, egy törekvése, egy imádsága volt: a haza boldogsága...

Egész élete a kötelesség teljesítése volt... Munkában fáradt, önzellen becsületos, munkában... Öndicsőségét nem kereste, szíve csak nemzetéért dobogott... Nagy maradt örömben és búban a szabadság, elnyomatás, lemondás és száműzetés napjaiban és következetes, melyhez hasonlót hiába keresünk a világtörténelemben...

Valóban az volt, amilyennek 1836-ban feltette őt a költő tolla, mintegy belenézve a jövőbe:

Háromszáz évig várt rád nemzedek,
 Nem rég jövel s több század éleled...
 Atyád a nép volt, nevelőd a vész,
 A vész karja a legjobb baráti kéz...
 Véres pallos függ almaid felett,
 Egy nemzet az, ki őrti életedet...
 Szónok, kitől a szarnok vére forrong,
 Rákőszinak égből kilört lelke vagy,
 Hullám, mint a vésztenger felvetett,
 Hogy elmerítsd, vagy felvidd népedet...

Valóban ez volt Kossuth, kinek dicsősége eltörölhetetlen betűkkel van beírva a Világtörténelembe és minden szabadságszerető népek lelkébe... Phároszi láng ő, hova időtlen-időig járnak honszeretmet tanulni...

Legyen áldott emlékezeted Kossuth Lajos.. Haláloed tizenharmadik évfordulóján még nem szabad ugyan nemzedek, de mi hisszük, bizunk és remélünk a költő jóslatában:

Lesz még ünnep a világon!

Koncz Ákos.

A vízvezeték és csatornázás.

E napokban egy kis hír járta be lapjainkat, hogy mily alkalomból, mi célból, arról nem tudnék számot adni, de hogy mekkora tájékozatlanság, mekkora fölületeség foglaltatott e pár sorban az engemet, is meglepett. A hírlapírás nemes mestersége azt követeli, hogy minden kérdésről, de kivált az ily eminenter kultúr szükséglet kielégítését célzó műről csak szeretettel és jóakarattal emlékezzünk meg.

Ha már személyes tőru el is vadítottak a hírlapíró orkölcsök egysesknél, e térre már csak az ég szerelméért ne vigyük át azt, mert: könnyen árthatnak ama korszakos alkotásnak.

Debrecen város vízvezeték művének változatos igazlalkokban is bővelkedő történetét nálam jobban senki sem ösmeri, hiszen kötetekre menő irataim vannak e tárgyban; ne csodálkozzon hát senki, ha kihoz sodromból az ily közlemény.

Nem akarom hinni, hogy sugalmazottak ama közlemények, melyekből szemelvényeket kívánok bemutatni.

Az egyik újság azt írja: „A város nem is szavazta meg az összes költségeket, mert nem lehet tudni, lesz-e elegendő vízvezeték”. (sic)

A másik azt írja: „Kár, hogy a próbaúrát csak egy helyen folytatják. Nagyon jelentéktelen költségöbbltet okozna, ellenben hetekre terjedő idővesztést tenne feleslegessé az, ha egyidejűleg több különböző helyen kezdenének furni”.

Majd azt írja: „Ha minden részlet munka a légpontosabbán sikerült, akkor Debrecen lakossága ez év decem-berének végén vízvezeték vizet ihatik”.

A tény az, mikor már minden ellenérvől kifogytak velünk „a nem tudom hány pár csizma” párttal szemben (Pedig a csizma, ha szorít is néha, az idők viszontagságaival szemben jobban megvéd a cipónél. Szédő.) az ugynevezett haladó városi pártiak a vízvezeték kérdésében azzal állottak elő a végrehajtást elrendelő határozattal szemben, — de hátha mégsem lesz víz?

Erre mondotta, gondolom. Aczél főmérnök: „hiszen ha már érveimet el nem fogadják, a tények előtt majd meghajolnak, furassuk meg a még szükséges 10 kutat és ha meglesz a víz, lefektetjük majd a vízvezetékét.” Mi függetlenségi párt, akik az első sorokban harcoltunk ama nagyfontosságú műért, akik mindenkor egyhanguan szavaztunk meg minden idevonatkozó kérelmét a tanácsnak, hozzájárultunk ehhez is, mert az csak természetes, hogy előbb fúrják a kutakat és szerzik meg a vizet, csak aztán készítik el a vezetékét. Ez által nem is szenved a munkálat halasztást, legalább nem oly mérvben, mint a híres ellenpárti felebbezések által.

Tudnivaló u. i., hogy végrehajtási határozatunkat, ugy mint a kufurási pályázat eredményét megfellebbezván, majd két évvel hátráltatták a művek létesítését.

Ha az nem történik, az 1905-iki hosszu, asszalyos nyáron megfurraták volna a szükséges kutak és talán ma már kész is volna a vízmű. Így azonban sajnos, meg leszünk elégedve, ha e nyáron a kuttakal végezhetünk. A vízvezeték és csatornahálózat kiépítésére jó, ha az őszön vagy kora tavasszal kerülhet majd sor.

Akkor is ennek végrehajtása 2—3 évet igényelvény, bizony jó lesz, ha 1910-re elkészül Debrecen város vízműve és csatornahálózata.

Mindaz nem volna baj, hanem hát hátra van még a fekete leves.

Az e havi közgyűlésen fogjuk tárgyalni a vízvezeték és csatornahálózat szabályrendeleteket, melyeket kinyomtatva szétküldötték tanulmányozás végett.

En már alaposan foglalkoztam vele és igen ajánlom, hogy kiki alaposan vizsgálja meg, mert csak így válik lehetővé ily fontos kérdésben az ágyhöz méltó komoly tárgyalás folytatása.

Nevezett két szabályrendelet igen gondos, precíz munka, mindeneket kielégíthet és hosszu időre biztosíthatja ama két jóléti intézmény fejlődését.

Tartsa szeme előtt mindenki szereteti városa közegészségi, köztisztasági és tüzendésügyi nagy érdekeit, melyek e művekhez fűződnek és lehetetlen, hogy ama csekély áldozatoktól elzárkózzék, melyeket ezek létesítése reája róhat.

Bizom vörösnek polgáriságában, mint mindenkor biztam, hagyományos nemes áldozatkészsége nem hagyja el ez alkalommal sem; csak ne legyenek, akik önimádat és öntetszeglésből megzavarják a higgadt, komoly tárgyalást:

Nagy érdekek fűződnek e szabályrendeletek el vagy elnem fogadásához, de a legfőbb az, hogy újabb halasztást ne szenvedjen a művek létesítése.

Dr. Burger Péter.

A provinciális levéltárak.

Írta: Fodor György Szatmár város levéltárosa.

Magyarországnak az egy nagy betegje. Ugy néz ki, mintha meghalt volna; pedig nem halt meg, hanem csak alszik, mint az evangéliumi leányzó. Tehát éppen olyan, mint egy tetszalott — kiben megvan ugyan az élet, de nem munkálkodik, mert meg van dermedve, mintha egy vég nélküli álomba szenderült volna el. És ha nem költögtetik, hanem csak hagyják aludni, — bizony soha sem fog felkelni magától.

Ez a tetszalottnak látszó nagy beteg a provinciális levéltárak legnagyobb része.

Ha olykor-olykor ugy elgondolkozom ennek a nagy alvó betegnek a sorsa felett, olyan különösnek, sőt bántónak, bosszantónak tünik fel előttem az aztírózatos közöny, amiben ezt a nagy beteg alvót részesítik, hogy senki sem siet a felébresztésére. Pedig azt hiszem, hogy ez is megérdemelne még talán nem is kis — de nagy gondozást is.

A világon minden nemzet — nemcsak a műveitobb, de még a műveletlenebb is irásba foglalta, vagy legalább bizonyos jelekkel ábrázolta azokat az eseményeket, melyek leletle akár jó, akár kedvezőtlen eredménnyel átviharoztak. Ezeket az irásokat és jeleket aztán összeszedve e célra kiszemelt helyen együttesen helyezték el, nemcsak azért, hogy azoknak alkalomadtán hasznát vehessék, hanem, hogy az utódok is tudják meg, hogy miként munkálkodtak, mit, miért és hogyan tettek elődeik? azért, hogy saját életükre utóve okuljanak belőlük.

Nemcsak a központokon, hanem még a vidékeken is ugyanazt tették. Az országos központokon összegyűjtött iratok és jelek a nemzet élettörténetét tartották fenn; míg a vidékeken megörzött iratok és általában véve minden emlékek, a vidékiek ténykedéseit, szokásait, erkölcsit, társadalmi életét örökítették meg. Így a halhatatlanságot mintegy biztosították a maguk számára már évezredekkel ezelőt, amikor még halvány fogalmuk sem lehetett az evangéliumi halhatatlanságról. Hagyományaikban mintegy élni, mozogni, munkálni látjuk őket.

Ne vitassuk azt, hogy vajjon ilyen gondolkodás vezette-e az őseket, vagy csak ösztönszerűleg cselekedtek akkor,

amikor az elviharzott eseményeket akár írásban, akár jelekben, akár emléktárgyakban fennhagyaták az utódoknak. Mondjuk rá egyszerűen, hogy nagyon helyesen cselekedtek, s hogy ezen tettükért az utódok örök hálijára tették érdemesség magukat. Mert ezek nélkül csakugyan örökre meghaltak volna ránk néve, s nem tudnánk róluk többet, mint azt, hogy éltek . . . mert élniök kellett. De hogy miként éltek, küzdelmeikkel milyen eredményeket tudtak elérni, arról semmit sem tudnánk. S így nem láthatnánk be az évezredek eseményeibe és minden irányban csak egy-egy nagy kérdőjel ötlene lelki szemünkbe. Ez pedig a mi kutató és tudni vágyó lelkünket nemcsak sajnosan, de a szó szoros értelmében véve véghetetlenül kínzóan bánatná; mert így a jelent nem tudnók összemerélni a múlttal, s a kettő közötti nagy különbséget mérlegelni, az események fejlődését, s ezekből az okulást, a következményeket levonni.

Arra a merész feltevésre ne is gondoljunk, hogy minden legkisebb eseményt is írásba foglaltak volna; mert ezt a kezdet nehézsége is teljesen kizárja. Sőt a nevezetesebb eseményeket is úgy írták le, hogy bizony csak nagy nehézséggel, — az egybevágó — és ellentétes körülmények egybeazonosítására folytán erős itélőhatalmúval lehet a valóságot megközelítő tényt megállapítani. De azért mindenesetre megvan az a megbecsülhetlen érdemük, hogy belőlük őseink életének, működésének egyes kiválóbb mozzanatait legalább nagyobb körvonalakban mintegy szemléltetve váltak előttünk, s így alkalmat adtak, módot nyújtottak az utódoknak az okulásra, a nemesebb eszményekért való lelkesedésre, s a rossznak kerülésére.

Ez alkalommal nem bocsátkozhatunk annak bírálatába, hogy vajjon ezek az örökségül ránk maradt iratok teljes képét adják-e vagy sem a múltaknak? De azt mindenesetre ki kell emelnem, hogy azokat a nagyszabású munkákat, melyek az emberi nem történelmét ugy egy, mint más tekintetben megörökítették, egyedül azoknak az iratoknak köszönhetjük, melyeket őseink ránk hagytak.

Ezeknek az iratoknak gyűjteménye: „Levéltár” címen szerepel már régi idők óta.

A millió, meg millió számra szaporodott történelmi művek egyedüli kuforrásai a levéltárak voltak és lesznek, míg csak emberek élnek a föld hátán. Ne számítsuk ide azokat, melyeket az ész szabad vizsgálódása teremtett meg időről-időre a fejlődő korszakok folyamán. Mert ez egy külön tudomány. Egyes korszakok kiváltsága. De amelyek az emberi nem történelmére vonatkoznak, mindazokat csakis a levéltárakban összegyűjtött írományokból irhatták meg a történészek.

Ha már most mindezeket komolyan fontolóra vesszük, lehetetlen, hogy a levéltárak rendkívüli nagyfontossága és kiszámíthatlan becseréte tiszta világlatban ne álljon előttünk és ne méltányoljunk aszerint, amint valósággal megérdemlik.

Levéltárról lévén szó, meg kell említenem, hogy különféle levéltárak vannak. Így például: Országos, vidéki (városi és vármegyei), konventi (bizonyos hely), családi és egyházi levéltárak. Ezeken kívül egyes egyesületeknek, jótékony intézeteknek szintén vannak összegyűjtött iratai, amelyek a többieknek mintegy kiegészítő részeit képezik. Ezeknek mindegyiknek külön hivatása van az emberi nem történelmi és közművelődési életében. Hogy mikben vágnak ezek össze és milyen speciális viszonyoknál fogva különböznek egymástól, ezek fejtegetésébe e helyen nem megyek be; mert én ezuttal csakis a provinciális levéltárak ügyével

akarak foglalkozni, mint amelyek legközvetlenebbül vannak lelkemhez forrva.

Ezt pedig azért tettem, mert ezek legnagyobb részének helyzetét olyan szánandónak ismerem, ami lelkemet keserűséggel, bánattal tölti el; miben egyedüli vigaszom csak az lehet, hogy ezzel nemcsak én vagyok így, hanem nagyon sokan. Mert elszomorodva kell látnunk, hogy azok a lelki, szellemi kincsek, melyek a levéltárakba befektetve vannak, éppen olyan érzéklenül hevernek ott, mint a tenger hullámsírjába eltemetett hajók kincsei, melyeknek kiemelésén búvárok nem dolgoznak.

A levéltárak névleg megvannak. Egyik ilyen, a másik amolyan állapotban. De a sok közül bizonyosan nagyon kevés van olyan állapotban, amilyenben a haladó kor követelményei szerint lennie kellene. Nagyobb része olyan, mint a csödbe jutott üzlet, melynek anyagai teljesen ki vannak vonva a forgalomból. S így sem Istennek, sem embernek nem használnak, mindaddig, míg ismét meg nem nyitják és át nem adják a forgalomnak. Hogy milyen veszteség származik ebből, azt hiszem teljesen felesleges volna rá nem sok, de még csak kevés szót is vesztegetni.

De ez csak anyagi kérdés; s ha az osztzkodás kérdését letárgyalták felette, vagy megnyitják, vagy elkötyve tyélik . . . haszna lesz belőle, ha nem többnek is, de a csöberülegének, meg az adjunktusoknak mindenesetre; mégis csak használ valakinek.

De egészen más kérdés a lelki, a szellemi kincseknek a forgalom — az emberi nem fokozatos haladásá, közművelődése elől való elzárása. Kivált, ha ez hosszabb időköz, évtizedeken keresztül tart. Mert ebből egyes nemzedékekre olyan erkölcsi, lelki, szellemi veszteség hárul, amit többé pótolni nem lehet; s így egyes nemzedékekre nézve teljesen elvész az a nagy haszon, amit kellő művelés mellett nyerhettek volna belőle.

Ilyen nagy lelki, szellemi veszteség származik a levéltárak elzárásából, paragon hagyásánál, mint azt a vidéki (városi és vármegyei) levéltárak legnagyobb részénél vérző szívvel, s fájó lélekkel kell nagyon sajnosan tapasztalunk. Mert teljesen el lévén zárva a világtól, a bennök felhalmozott iratokat csak raktáron tartjuk, mint a kereskedők a szakmájukba vágó cikkeket, azzal a különbséggel, hogy míg a kereskedők árucikkeiket hasznosítják: addig a levéltárak kincsei paragon, kiaknázatlanul hevernek értéktelenül. Pedig: „nemcsak kenyérről él az ember, hanem Istennek igéjével is”. Mert a lélek a főbb, míg az anyag porlandó, mulandó: addig a lélek halhatatlan — így mondja az evangélium — s utána a lelkipásztorok. De a kárhogyon álljon ez a kérdés, megcáfolhatlan igazság, hogy az ember csak úgy emelkedhetik hivatásának magaslatára, ha lelki életére, erkölcsi szükségleteinek kielégítésére és művelésére fekteti a fősúlyt.

Szinte hallom erre a megjegyzést: hiszen ott vannak az iskolák, a különféle nevelőintézetek, az egyházak, ezeknek a feladata, hogy az erkölcsi, lelki szükségleteket kielégítsék, s a lelki művelődést előmozdítsák. Igazuk van bizonyos tekintetben azoknak, akik így vélekednek. De erre meg én azt mondom, hogy azok csak egy részét adják meg azoknak a lelki szükségleteknek, melyek után mindenkor buzognak áhítoznak.

Hogy hasonlítással éljek, olyanok ezek magukban véve, mint az anyagi táplálkozásnál a kenyér, ami nem elegendő magában arra, hogy jól táplálkozzunk, sok minden kell még ahhoz, hogy táplálkozásunk erőteljes, egészséges legyen.

Igy vagyunk a lelki táplálkozással is. Nem elég, hogy csak egy-két irányban elégítsük ki, hanem minden irányban ki kell elégítenünk, ha azt akarjuk, hogy lelki életünk valósággal olyan legyen, mint amilyennek lennie kell.

A lelki szükségletek kielégítéséhez tartozik a levéltárakban raktározott közérdekű dolgoknak ismerete és azoknak a közönség tudomására juttatása is.

A vidéki provinciaális levéltárakat ne az általános történelem, hanem a helyi közérdekű ügyek szempontjából fogjuk fel és méltányoljuk. Mert ami itt-ott az ország területén, akár az ipar, akár a kereskedelem, akár a közigazgatás, jótékony intézetek, egyletek, akár a társadalmi élet fellendítése, előbbre vitele, fejlesztése céljából történnek, mindazok befoglaltatnak a vidéki levéltárakban — s így nagyon alkalmasak volnának arra, hogy kellő művelés mellett a közismeretet terjesszék; a nagyközönség tudványaikat kielégítsék s egy kissé gondolkodni tanítsák; s minden szépnek, jónak, üdvösnek és hasznosnak fejlesztésére s a tökélynek hovatovább magasabb fokára juttatni buzditás, lelkesítésük.

De ha ezek a közismereti források úgy be vannak dugaszolva, hogy azokból semmi ki ne szívároghasson, — nagyon természetes, hogy az üdvös célt nem szolgálhatják.

Aranyal még nem lakott jól senki, csak ha felváltotta azt olyan anyagokra, melyek étvágyát kielégíthették. Így van ezzel a lélek is; mert ez is csak úgy élhet meg, és csak úgy lakhatik jól, ha a nemes fémeket szükségletei kielégítésére felváltották.

Vidéki levéltáraink, ha nem olyan történelmi és közművelődési adatokkal vannak is tele tömve, mint az országos levéltárak, mégis közkincsei azok vidékeinknek. Sok szépét, jót, nemeset, hasznost és lélekemelő dolgot tanulhatnának belőlük, ha egymásutánján tudomására jutnának a közvetlen érdekelt nagyközönségnek.

De ezt mi, akik erre volnánk hivatva — a legjobb akarat mellett sem tehetjük; mert a közigazgatási törvényhatóságok intézkedései — pusztán gazdálkodási szempontból — ettől teljesen megfosztottak. „Levéltárnok” a hivatalos nevünk; de ez csak köpöny, mely alatt egy satnya rendszernek cifra nyomoruságai vannak eltakarva. Nem levéltárnokok... csak mechanikai gépek vagyunk. Olyanok, mint a mezőőrök, kik a rábizottakra felügyelni igenis tartoznak... de a felügyeletükre bizottakhoz nyulni a legszigorubb felelősség terhe alatt tilos. A kulcsot kezünkbe adják... de csak azért, hogy a világ elől gondosan elzárjuk.

Hogy ez nem jól van így, az olyan kézzelfogható igazság, aminek bizonyítására szót vesztegetni teljesen felesleges volna.

A nagyközönség csak azt tudja, hogy levéltárak... és azok művelésére rendelt hivatalnokai (levéltárnok) vannak; s így ezek utján ismerhetnék, megtudhatnák mindazokat a nevezetesebb eseményeket, melyek őt a multakból nagyon közvetlenül érdeklík. Aztán zugolódnak, támadnak egyesek, hogy azt nem tudhatják... persze a levéltárnokok ellen, kik olyan bünösök e váddal szemben, mint a ma született báránnyok

Nem mondom én, hogy ezeknek nincs igazságuk... sőt nagyon is őszintén beismerem, hogy vádjuknak nagy alapja van. Mert nem arra valóok azok a levéltárak, hogy a bennük rejlő adatokat, mint az égő gyertyát véka alá rejtjük; hanem hogy vizsgáljanak. De az évtizedek óta uralkodó rendszer szerint mást nem tehetünk, mint azt, hogy elhallgatjuk a támadást... vagy legfőbb azt mondhatjuk, hogy hatósági intézkedés folytán ettől teljesen el vagyunk

zárva; s csak a címünk van meg... működésünk pedig teljesen az irodai munkához van kötöve. És miután egy ember csak egy munkaerőnek a terhével birkózhat meg, a közönség méltányos kívánságát a legjobb akarat mellett sem teljesíthetjük.

Sajnos, hogy épen mi levéltárnokok — kik a helyi érdekekre nézve a nagy közönségnek tudnivalóvá volnánk hivatva kielégíteni, — ezt nem tehetjük. Nem pedig, mert olyan terhes irodai munkákkal vagyunk túlterhelve, amelyeket csak kettőzött szorgalommal és kitartással vagyunk képesek teljesíteni.

Nemcsak én mondom ezt, hanem már nagyon sokan mondták, hogy nem jól van ez így sehogys sem. De hát mi ezen a bajon, a magunk erejéből nem segíthetünk. Ezen csak a kormány segíthet törvényhozás útján... és hiszem — segítne is, ha tudomására jutna. De kérdések-kérdése: hogyan fog ez tudomására jutni, ha az irtozatos közöny ezt a nyújtott kérdést agyonhallgatja? Mert utóvégre áll az a közpéldaszó erre is: »néma gyermekeknek anyja sem szolgálhat«.

Nézetem szerint ezt a nagy bajt csak úgy lehetne töszgyökeresen meg orvosolnati, ha a levéltárak kutatásával foglalkozó országos tekintélyek vennék a kezükbe s kérének egy a kormányt, mint a képviselőházat, hogy ezt a nemzet életébe mélyen bevágó kérdést úgy történelmi, mint közművelődési szempontból a haladó kor igényeinek megfelelően és a művelteni nemzetekkel való versenyben nagybecsű figyelmére és jóakarására méltatni kegyeskedjék.

A levéltárnokokat fel kell menteni az irodai munkák alól s visszaadni eredeti rendeltetésüknek: a levéltárak művelésének. Ezen az uton segítve lesz a bajon és I lesz érve az is, hogy a magyar nemzet ezen a téren sem fog szégyenkezni a művelt nemzetekkel szemben még ma... Csak halgassunk, nincs mivel dicsekedni. Ilyen esetben pedig: »arany a hallgatás«.

Ugy értesültem, hogy levéltáraink annyira túl vannak zsufolva, hogy az újabb iratok elhelyezése nagy gondot ad, ma holnap meg szinte lehetetlen lesz. Hogy e baj is orvosolva legyen, legelső teendő lesz az értéktelenné vált iratok kiselejtezése. Ezzel kapcsolatban a szánalmas ronda külsőt is meg kell szüntetni, mert a külsőint is feltétlenül megköveteli.

Ugy hiszem, hogy kollégáim semmi esetre sem végezőnének felesleges munkát, ha alkalmazási helyükön érelyesen mozgatnak ezt az ügyet, mert csak úgy érhetünk célt, ha a nagy alvót közös erővel igyekszünk élesztgetni. A jóban foglaldódni nem szegény, de nagyon üdvös és dicsőséges dolog.

Ezeket kívántam elmondani a nyilvánosság előtt. Vajha lenne loganatja, hogy ne hanytán legyen borsót a falra.

Az adóreform.

A földadó-reformnál a leglényegesebb a kataszter dolga, miután általában véve a földadó kontingens főszszegének jelentősebb megváltoztatását senki sem akarja. Sok okból nem engedhető meg, hogy a földadó valótlán, a viszonyoktól túlhaladott alapon legyen kiróva. Ennek eredménye a mostani nagy, 17:1 százalékos, vagy a földtehermentesítési járulékkal együtt 25:5 százalékos adókulcs. A magyar birodalom kulturált mezőgazdasági és erdőterülete 53 millió és majdnem négyezer ezer katasztrális hold. Ennek tiszta jövedelmét csak háromszázharom millió koronára tenni nyílt valótlanság. Viszont a földbírtok adóter-

hének főtétele a valódi tiszta jövedelem arányában nem lehet több 7—8 százaléknál. A viláfgazdaságba bekapcsolt és modern szükségletek terhére hordó államok ugyanazon nemű adóterhe nagyjában közös mérték szerint ingadozik. Egy új becslés, amely számol a tényleges művelési ágakkal, a folyamatszabályozások és ármentesítések által valószínűleg keletkezett új kulturterületek értékével, a közutak és vasutak kiépítése által előállott új helyzeteivel egyes vidékeknek és a kultúra folytán bekövetkezett javulásával a földeknek, könnyen fog kizoomi új jövedelmi alapot, amely a mai 52 millió földadók-kontingenst 8 százalékos alapon is bebiztosítja. A földterhermentesítési járulékok szintén ehhez igazodnak és 4 százaléknál kevesebb lenne. Ajelenlegi becslés szerint a magyar föld tiszta jövedelme 630 millió korona.

A mostani kataszteri becslés általában túlalacsony a réteknél és legelőknél, amelyek a modern gazdaságban mind nagyobb jelentőségre jutnak. Azonkívül minden művelési ágban az első osztályok igen szűva vannak a hátrább lévőkhöz javára. A VI., VII., VIII. becslési osztályok ma jobbára teljesen túl vannak haladva. Már a nemzeti vagyon pontos mérlege nem engedi meg, hogy millió hold száma szerepejen szántó és rét 2 korona, sőt 1 korona tiszta jövedelemmel, legelő 70, 60, sőt 50 fillér és erdő 60, 40, sőt 20 fillér tiszta jövedelemmel.

E tiszta jövedelmi becslés alapján a magyar birodalomban két millió katasztrális holdnál több olyan szántó van, amelynek évi adója átlagban 57 fillér és egy millió holdé 27 fillér és másfél millió holdnál több rétnak évi adója 75 fillér, majdnem nyolcszáz ezer holdé 17 és 10 fillér között; nyolc millió hold erdő adója van 22 és 11 fillér között és egy millióé marad alul a 6 filléren. De ez csak az országos átlag, amely természetesen sok vármegyében még lejjebb hanyatlak. Így például Csiszkegyében 40,000 holdnál több rétnak tiszta jövedelme 40 fillérről és 125.000 hold erdőnek jövedelme 4 fillérről van fölvéve.

E tiszta jövedelmi becslés alapján két millió katasztrális holdnál több szántó van olyan, amelynek adója országos átlagban 57 fillér, egy millió holdé 27 fillér; másfél millió holdnál több rétnak évi adója 75 fillér, 800,000 holdé 47 fillér, 400,000 holdé 27 fillér; három és fél hold legelő évi adója 50 és 20 fillér között van, 400,000 holdé 17 és 10 fillér között; nyolc millió hold erdő adója van 22 és 11 fillér között és egy millió holdé alul marad a 6 filléren. Az említett csiki erdőknél pedig az adó egy fillér.

Figyelembe kell venni, hogy ez alacsony adótételek szerint igazodik a végrehajtási törvény értelmében a bírói becslés is. Nemcsak annak oka lehet ez, hogy élelmes üzerek a földet árveréskor potom áron megszerezéék és a te nem avatott vévoték a vételtől visszatarták, hanem alkalmas arra is, hogy kiskorúak és más hatóságai ellenőrzés alatt állók vagyonának értékére nézve a hatóságokat megtevéssék, mert az említett adótételek százaszorosak lévén a becsár, szerepelhet becsárképpen a szántó, rét és legelő holdjánál, még pedig tekintélyes arányban 20 koronáig bármely kis összeg, sőt a megyei átlagok szerint még kevesebb. Az erdőknél pedig millió és millió hold becsára lemehet 5 koronáig, sőt még lejjebb. Csiszkegyében 12 és fél négyzetmérföld erdőnél a becsár egy korona. Csakugyan tág tere lehetett e vármegyékben, hogy a föld szegényeiben megtevésszessék az érték nagyságáról, amit erdeiben bír.

A túl-alacsony nemzeti vagyon-becslés káros hitelpolitikai szempontból is. Amikor a külföld zúloglevél-cím-

leteink összegét egybeveti, a magyar földbirtok tiszta jövedelmének csak háromszázharom millióé becslésével s amikor figyelembe veszi a magyar földbirtok földadó-megterhelésének szokatlan nagyságát, kell, hogy káros következtetést vonjon le a magyar földbirtok további hitelbeirására és nem érezhet nagy kedvet ily túlterheltnak látszó föld által garantált címletek vételére.

A földadónál a realprogresszió kérdését akadémikus jellegűnek tartom. Amennyire a gazdálkodás érelme nélkül és progresszió, miut realis teher elmehet, annyira már egy jó kataszteri becslés figyelembe veszi ugy, amint a házosztály-adóban is beffoglaltatik bizonyos realprogresszió.

Föltűnik mostanság a gazdasági érdekképviselet körében egy sajátágos jelenség. Szakemberek kezdi erőíteni, ugyan egészen másféle okoskodás támogatására, hogy a nagybirtokok föl fogják emészteti a kisbirtokot és mondják, hogy ez helyes közzgazdasági folyamat, mert a nagybirtokok szemben, a kisbirtok kevesebbet és drágábban termel. Nincs itt helye ez állítás túlzásait kimutatni. Némiképpen jogosult ez állítás, de csak a középbirtokkal szemben, amelynek helyzete a legrosszabb, mert nem rendelkezik sem a parasztbirtok elsőbbségével: a saját kézimunkával, sem a nagybirtok hasznát: a gép és emberi erő pontosabb kihasználását nem tűzök keresztülvinni a kellő módon. A nagybirtoknak ily túlzott dicsérete azonban mindenetre provokálja azerőtjel progressziót a középbirtokosság s ha kellene, a parasztbirtok védelmére is. Semmi kedvünk nem lehet az ipari, gyári nagyüzemek visszaélései után a mezőgazdasági nagy gyári üzemek és az ezt követő trösztös alakulások túltengését festeni gazdasági horizontunkra eszményképp gyantát.

A földadónál különben meg kell jegyeznünk, hogy a közel jövőben a magyar közvélemény által remélt kereskedelem-politikai átalakulás bizonyára maga után fog vonni bizonyos retorziót, ami első sorban a mezőgazdálkodást fogja érinteni. A másik birodalom a mult évszáz közepén a közös vámtértletbe, egy kiváló pénzügyi államférfi, Kúbeck báró intelmére, addig bele nem went, amíg a magyar birodalomban a nemes-birtok megadóztatása meg nem érelődött, hogy így saját mezőgazdaságával szemben a versenyt megnehezítse. A magyár birodalomnak sem szabad egy kvázi in integrum restituciót tervező kereskedelem-politikai alakulat esetén a mezőgazdaság védelméről az adopolitika terén megfelekedni.

Általában véve a modern állam földadatai egye szaporodnak s azok arányában az egyenes adókat fejleszteni nem lehet. Ez az oka, hogy mai napig az egyenes adó csak másodrendű fontosságú s jelentősége csökkent. A modern állam polgárai nagy teherbirása csak ugy magyarázható, hogy az állami bevételek tulajdonképpen csak átfutóan vannak az állam pénztárában s nyomban visszafolynak a társadalomba. Nálunk azonban az állami bevételek egy igen jelentékeny részt improduktív kiadásokra tordított milliók hiányát egyre jobban érezzük gazdaságunkban. Az elmondottak szerint, ha közzgazdasági életünk e rendszeres vérvonatoságának legalább egyrészt megszüntetni sikerült, akkor az adózás bajai részben önmaguktól megfognak szűnni.

Vasuti ankét a kamaránál.

Nagy fontosságú értekezlet volt vasárnap déliótt a kereskedelmi iparkamara székháza tanácskozó termében. A kamara kerülete és a szomszédos városok, vármegyék, kamarák küldöttei jelentek ott meg a kamara hívására,

hogy minden érdekelt testület, város, megye képviselői által elmondhassa a maga véleményét, a közel jövőben kiépítendő vasúthálózatokra vonatkozólag. Az értekezleten mintegy 50-en vettek részt. A gyűlést Szabó Kálmán elnök vezette a kamara hivatala részéről jelen voltak: Szávay Gyula titkár és Rédei Rezső dr. segédtitkár s Szávay Zoltán jegyző. Az ülés lefolyásáról tudósítónk a következőkben számol be:

Ott voltak a kamara elnöksége részéről: Szabó Kálmán elnök Szentkirályi Tivadar alelnök, Serli Ede alelnök. A debreceni máv. üzletvezetéség részéről: Ullarik Béla üzletvezető, dr. Bacsinsky Vladimír h. üzletvezető. A törvényhatóságok és r. t. városok részéről: Kovács József polgármester, Aczél Géza v. főmérnök Debrecen, Balla Jenő városi tanácsos Nyiregyháza, Bernovics Gusztáv v. mérnök Munkács, Erdélyi István városi főmérnök Szatmárnémeti, Farkas Jenő polgármester Felsőbánya, Hunyady Gyula városi főjegyző Beregszász, Komlóssy György megyei főjegyző Beregszász, Sipos Béla vármegyei főjegyző Nyiregyháza, Somossy Béla polgármester Hajdúbószormény, dr. Streitmann Gyula főkapitány t. ügyész Jászberény, Szabó Sándor alispán a Petőfi-társaság tagja M.-Sziget, Szekeres Lajos főmérnök Kisujszállás, G. Tóth János Hajduszoboszló, dr. Szentéi Tóth Kálmán polgármester Karczag, Kludik Gyula polgármester Szolnok.

A kerületbeli kereskedő egyletek részéről: Bárdos Géza keresk. társulati főtítkár Debrecen, Berger Arnold keresk. kör. elnöke Karczag, Brichta Miksa Nagykároly, Deutch József keresk. kör. titkára Karczag, Halász Ignác Karczag, dr. Papp Tibor jogakadém. igazgató a máramaroszi megyei keresk. kiküldötté, Somogyi Ferenc keresk. kör. elnök M.-Sziget, dr. Varga Lajos ügyvéd Debrecen, dr. Weinberger Sándor a debr. kereskedelmi csarnok titkára, Zelinger Ede ipartestületi elnök Debrecen, Széll Mihály és Kálmán Sándor Kisvárdra. A kamara kereskedő osztálya részéről: Áron Jenő, Falk Lajos, Fleischmann Mór, Kardos László, Kovács Mihály, Lusztig Károly, ifj. Schwartz Vilmos, Várray János beltárog. Társ kamarák részéről: dr. Sugár Ignác kamarai titkár Miskolc.

Az értekezletet Szabó Kálmán elnök nyitotta meg, meleg rokonszenves szavakkal. Megköszönte a megjelentek érdeklődését és üdvözölte a törvényhatóságok, városok, kereskedő testületek és az üzletvezetéség képviselőit. Vázolta röviden, hogy az átmeneti alkotmányos kormányának egyik sarkalatos pontját az képezi, hogy Magyarország közlekedési eszközeit szaporítsa, s azokat a jelenkor kívánalmához képest a kereskedelmi és ipari élet javára használhatóvá tegye. E kormány program célján vallotta mondja Szabó Kálmán, Magyarország vizi utainak, kőutainak s vasúthálózatának kibővítését. Erre vonatkozólag Kossuth Ferenc miniszter a kamarákra bízta, hogy puhatolják ki, hol volna a közgazdasági szempontból sürgősen építendő vasútvonalak. A kamara e feladatának eleget teendő, hivatott össze az értekezletet, hogy bemutatván a gyűjtött adatok alapján készült tervezetet, az értekezlet tárgyalása alapján végleg megalkossa, s azután a szakminiszter elé terjeszthesse. A tárgyalást ezek után megnyitja.

Szávay Gyula, mint a kamara vezető tisztviselője, üdvözli a megjelenteket. A kamara tisztviselői oly sokszor jelennek meg a törvényhatóságok munká szatlaínál, hogy ezt a mai napot elátogatások vizsgánszál írja fel a kamara vendégkönyvébe. A kamara programja az, hogy a közügy és a közgazdasági érdekek szempontjából a kapcsolat a törvényhatóságok és a kamara között minél szorosabb legyen. Ere

néze intézkedések is fognak történni. — Tervezve van, hogy ugy a kamaráknak a hatóságoknál, mint a törvényhatóságoknak a kamara munkásságában megillető rész jussék. Ezután elmondta az adat gyűjtést és átadta a szót dr. Rédei Rezső előadónak.

Dr. Rédei Rezső segédtitkár ismertette a miniszter ide vonatkozó leiratát. Bemutatta a tervezetet, amely a folytatott helyszíni tárgyalások alapján készült. Ezek szerint a kiépítendő vasútvonalak öt osztályba soroztattak.

I-ső osztályba sorozták

azon vonalakat, amelyeknek állami fővonalként leendő kiépítése országos fontosságuknál fogva feltétlen szükséges. 1. A Czegléd — szolnoki második vágány s ennek meghosszabbítása Püspökkladányig, az állomás lényeges kibővítésével. 2. A Sátoraljaújhegy — Debrecen — Nagyvárdi összeköttetés létesítése. 3. A Varano — Munkács — Beregszász — T.-Ujlak — Szatmári összeköttetés. 4. A Szatmár — Erdőd — Ákosi (Szilagy) — Somlyó — Causca) összeköttetés. 5. Az Tiszavölgyi vasút kiépítése.

II-ik osztályba

azon vonalakat, melyek kiépítésük esetén szintén országos, illetőleg a helyi érdekeket jóval felhaladáló fontosságúak, azonban a sürgősség és feltétlen szükségesség tekintetében a további megfontolás időhaladékát megbírják. 1. Kisvárdra — Nyírmada — Nyírabátor — Érmihályfalvi vonalak. 2. A Nyiregyháza — Vásárosnamény — Beregszászi vonalak. 3. A Huszt — Ökörmező (Dolha) és Dolha — Szolyvai vonalak. 4. A Nagybánya — máramaroszi vonal (fernezei völgyön át; vagy Kapnikbányán át Sugatagra).

III-ik osztályba

azon fontos helyi érdekű vonalak, melyeknek állami támogatással leendő kiépítését a kamara szükségesnek tartja, Nagyléta — Székelyhid, Domdarád — Kisvárdra, Mátészalka — Fehérgyarmat, Nagybánya — Felsőbánya — Galgó, (Mezőtúr) — Turkeve — Kisujszállás, Jászapati — Vámosgyörk.

IV-ik osztályba

azon helyi érdekű vonalakat, melyek kiválóan helyi érdekűek s így fontosságuk, valamint kiépítésük sürgőssége a helyi érdekeltségűek áldozatkészségéhez lesz mérhető. A Nagykáta — Jászberény — Jászapati — Poroszlói, a Tiszaföldvár — Öcsöd — Mesterszállási, a Tiszaföldvár — Cibakháza — Csépa — Kunzentmártoni, az Öcsöd — pusztapói, a Nyiregyháza — Balkány — Nyiradony — Nyiracsád — Érmihályfalvi, a Nyiregyháza — Dombrád — Buj — Gáva — Vencsellő — Balsai, a Nyiregyháza — Laskod — Gulaházi, a Fehérgyarmat — Beregszászi, a Nagykároly — Margittai, a Vásárosnamény — Beregszász — Munkácsi, a Nyiregyháza — Hajdúnánási, a Nagyhálsz — Kemecei és a Halmi — Turci vonal.

V-ik osztályba

azon vasúti vonalakat és terveket, melyeknek indokoltsága fogatgyekosok, ennélfogva egyelőre nem javasolhatnák:

a Kunzentmárton — Öcsöd — Szarvasi; a Szoboszló — Szovát — Derecskei; Nádudvar — Nagyvíván — Tiszafüredi; a Szatmár — Borhidi; a Hajdúnánás — tiszapolgári; a Hajdúbószormény — Tiszapolgári; Visóvölgy — Borsai.

Ezután felhívta az előadó segédtitkár a jelenlevőket, hogy szóljanak hozzá a tárgyzhoz.

Elsőnek Brichta Miksa (Nagykároly) szólott a tervezethez s közvetlen kapcsolatot kért Nagykálló és Nagykároly között. Részletesen hozzászóltak és elfogadták a kamara tervezetét: Sipos Béla Szabolcs megye főjegyzője, Balla Jenő Nyiregyháza város tanácsoka, Kálmán Sándor a kisvárdai kereskedelmi-kör titkára, Szabó Sándor Mára-

maros megye alispánja, dr. Pap Tibor a máramarosszigeti kereskedő-kör elnöke, Farkas Jenő a felsőbányai polgármester.

Aczél Géza főmérnök a hajdumegyei vonalak kiépítését sürgeti és szabadalmazni kéri a helyi érdekű vasutak törvény revízióját.

Dr. Bacinszky Vladimir üzletvezető helyettes módosításokat ajánl. A Szolnok—P.-Ladany között építendő kettes vonal feltétlen kiépítését ő is indokoltan tartja. A tervebe vett sátoralajz helyei és váradi vonalat csak Debrecen és Várad között óhajtja, a Varanó—Beregszászi vonalát Ungvártól javasolja terembe venni. Az izavölgyi vasut vonal helyett a visó—oroszi tartja alkalmasabbnak s végül új vonalat a M-Sziget és Deési vonal is kiépítendőnek tartja.

Szabó Kálmán köszöni a saakszerű hozzájárulást. Az új vasut kiépítését ő is helyesli.

Ugyanilyen értelemben válaszol Bacinszkynek dr. Rédei előadó is. De nem teszi magáévá a visóvölgyi vonalra tett propositiót.

Dr. Pap Tibor hozzájárul az előadó tervezetéhez.

Végül Kludik Gyula a szolnoki állomás épületének kibővítése ügyében javasol sürgető lépések tételét és a beruházási törvényjavaslatban e címen felért 950,000 korona hitel felemelést kéri előterjeszteni a miniszterhez.

Majd Szabó Sándor máramarosi alispán mondott köszönetet a kamarának, hogy alkalmat adott a törvényhatóságoknál a fontos kérdés megvitatására.

Ezután az értekezlet déli félkét órákor véget ért.

A pécsi kiállítás.

Nem minden városnak van Zsolnay Miklósa, aki mikor megpendítette a pécsi kiállítás dolgát és sokan aggodalmukkal lejezték ki, ahogy nem végződik-e a vállalkozás deficittel, kijelentette, hogy a kiállítás egész esetleges deficitjét a sajátjából fizeti.

Zsolnay Miklós gavalér ember és amit kimondott, annak helyt is állt bizonyára, de amint a lelkesedősből kitűnik, nincs ok aggodalomra, mert a pécsiek most már valószínűleg vetekednek egymással a siker érdekében. Az állam nyolcvanezer, a város százhuszezer koronával járul a kiállítás költségeihez.

A munkálatokról lapunk pécsi barátja a következőket írja:

A kiállítás megnyitása május 15-én lesz, de az előmunkálatok annyira haladtak, hogy a rendezőbizottság a héten már vendégül láthatja a budapesti újságírókat és az atlétákat, akiknek szintén nagy szerepet szánt a kiállítási ünnepségek sorában. Közvetlenül a pályaudvar mellett a városba vezető remek sugárút baloldalán van a 33 katasztrális hold terület, amelynek bejáratánál Zsolnay Miklós kiállítási elnökön kívül Nendvich Andor pécsi polgármester, Réch György városi tanácsos, Ranch János és Horváth István mérnök, Visy László dr., Litke Lórina, Telegdi Miklós bankigazgató és Günther Mihály dr. kiállítási titkár fogadta a budapesti vendégeket. A területen még meglátszik a készületlenség, de impozáns méreteivel és az eddig kész pavilonok nagy számával máris jelzi, hogy az országos kiállítások között rekordot fog teremteni. Zöld tornyos széke kapu, amelyet bánffihunyadi munkások készítenek eredeti székely tervek szerint, nyílik a kiállítás területére, amelynek jobb oldalát két magánpavillon, a baloldalát a posta és egy nagy vendéglő foglalja el. Ez utóbbi épületnek, különös óriási reflektorokkal megvilágított kerti része kellemes tartózkodó helye lesz a kiállítás látogatóinak. A vendéglő mellett lesz a szinkór, amelyben Kövesy Albert társulata fog játszani, szemben pedig a zenepavillon. A kiállítás területére, amelynek pavilonjait jórészt Plich Andor pécsi műépítész építette, iparvágyán fog vezetni. Egy sora esik a Biederman-pavillon, Frigyes királyi herceg pavilonja

és az óriási mezőgazdasági és földmívelési csarnok, amely már teljesen kész, csak a halastó hiányzik még, amelyben Magyarország haltonyészetét fogják bemutatni.

A kiállításra tervezett ötvenhat pavillon között bizonyára nem utolsó lesz a Zsolnay-pavillon, amelyben a magyar agyagipar legremekőbb termékei lesznek kiállítva. Szomszédságában kerül el a közoktatásügyi csarnok és közlekedési pavillon, míg szemben a sudar fákblól összeállított erdészeti pavillon harminckét méter magas tornyával egyike lesz az országban készült legszebb ilyenmű pavillonoknak. Méreteivel már most impozáns hat a borászati csarnok, tornyán a hordón lovagló Bakhuszszal. A csarnok négyszáz négyszög méterrel nagyobb, mint a millenáris kiállítás borászati csarnoka volt. A pécsi, alföldi, homoki, erdélyi és hegyaljai borok minden változata meg lesz itt található, amit eléggé jelez, hogy az önálló kiállításon kívül már eddig is 17-000 palack bort jelentettek be. A borászati csarnoknál csak az iparszarnok lesz nagyobb, 2480 négyszög méter alapterülete és körülbelül 6000 négyszög méterrel felüllete már csaknem teljesen le van foglalva a tömegesen jelentkező kiállítók részére. Az iparszarnok sok tanulságos látmivalója után a látogatók mindjárt elszórakozhatnak a hullámvasuton, vagy egy gyönyörű kis japán pagodában, amelyben Várady Ferenc vármegyei levéltáros állítja ki páratlan gyűjteményét: több mint ezer madarat és hatvan különféle majmot.

A műcsarnok és a textilipari pavillon még csak vázlatban látható. Szintugy három parasztház, amelynek külseje fogja jelezni a benn kiállított sokák és kalotaszegi ipartermékeket. Teljesen készen van már a két gópcarnok, amelynek egyikében mezőgazdasági és ipari gépek működésben lesznek láthatók és készen van már a sporttelep is, amely nagyszárm, is, kényelmes berendezésre is vetekedik a fővárosi sporttelepekkel. Az átlakkiállításnak már csak a kiállítás területén kívül jut hely, de a kiállítás és a sporttelep között nagy területet tartottak fenn az ünnepek csarnokának, amelyben a kiállítás idejére tervezett vagy harminc kongresszus fogják megtartani és az időleges kiállításokat rendezik. Magán a területen a kertészeti munkákat a margitszigeti és alsuthi hercegi kertészet fogja elvégezni, pazar villanyfény, egy óriási világító szökőkút fogja emelni a terület díszét, szóval méltó külső kerete lesz a kiállításnak, amelyen sok új dolog között a milánói és budapesti kiállítás minden érdekessége meglesz.

Az egész kiállítás építkezési költségei meg fogják haladni az egy millió koronát, de ez az összeg jó befektetésnek ígérkezik a kiállításnak előre látható sikere mellett. Május 15-től kezdve minden bizonylan Pécset lesz az ország gazdasági és kulturális életének középpontja és az utolsó tizenöt év alatt teljesen megmagyarosodott városból megelégedéssel fog visszatérni mindenki, aki érdekfűdéssel jutalmazza meg a kiállítás rendezőinek buzgó fáradozásait.

Hirek.

— A polgármester nevenapja. Kovács József polgármester nevenapja alkalmából az egybegyűlt tisztikar nevében Vecsey Imre, polgármester helyettes, foglyozó szép és meleg szavakban üdvözölte, Isten áldását kérve a polgármester életére, működésére. A polgármester válaszában megköszönte szívbeli jóvával az üdvözlést, kérve a tisztikart, hogy ópolják a kartársi szeretetet és mint eddig, dolgozzanak a város, polgárság és közügyek javára. Az egybegyűlték a polgármester nyílt szavait lelkesen megénezték.

— A tanonciskolák felügyelői. Aponyi Albert gróf külügyminiszter Littyán Sándor polgári iskolai tanárt a hajdúvármegyei iparos tanonc iskolához, Lévy István kassai felső kereskedelmi iskolai igazgatót pedig a kereskedő tanonc iskolák felügyelőjévé nevezte ki.

— Az ügyvédi kamara ez évi közgyűlése f. hó 24-én délelőtt tartja meg Márk Endre elnöklésével.

— A jog és pénzügyi bizottságból. A jog és pénzügyi bizottság f. hónap 19-én Vecsey Imre elnöklésével tar-

tott ülésében elfogadta a tanayi iskolákra vonatkozó szerződést, melyet az állam a várossal kötött. A Csokonai-kör kérelmét Díoszgyi Sámuel és Fazekas Mihály emlékszóbará adakozó segélyt illetőleg a jog és pénzügyi bizottság aképpen határozott, hogy elvben hozzájárul az emlékmű létesítéséhez, de az összeget csak akkor ajánlja meg, ha előbb a terveket a kör bemutatja. Az Általános Takarékpénztár zálogházat akar létesíteni, a kérvényt a bizottság pótlás végett visszadta a tanácsnak. A társörvényhatóságok átiratait árgyalta végül a bizottság és kinondotta azokhoz való hozzájárulását.

— A rendezett tanácsú városok mozgalma. A rendezett tanácsú városok a múlt év november hónapjában országos nagygyűlést tartottak a fővárosban. A nagygyűlésen önálló városi törvény alkotását, az állami feladatok teljesítéséről támogatást, a városi tisztviselők szolgálati pragmatikájának és nyomorúságos fizetési viszonyainak rendezését sürgették. A nagygyűlés által választott végrehajtó-bizottság e hónap 23 án Budapesten gyűlést tart, amikor is a városok emlékiratát küldöttésileg fogják átnyújtani Andrássy Gyula gróf belügyminiszternek s egyben betesznek a „Rendezett tanácsú városok polgármesterei országos egyesülete” címmel tavaly megalakított szervezet alapszabályait is. A végrehajtó-bizottságot Szentpály István dr., Miskolc város polgármestere hívta össze.

— Hóviharak márciusban. Ez az idei tél csakugyan szokatlanul szigorú volt. Ezer mutat az is, hogy még március közepén se enged. Déltirolban ma is óriási hóviharok vannak. Pfrenten Reutte közt megszakadt a vasúti összeköttetés is s mindenfelé kénsek a hó miatt a vonatok. A Zittervölgyben borzasztó lavinaomlások voltak. Az özekeket lekergették a retentől hideg s az embermagasságu hó a falusi lakásokba. Innsbruck mellett pláne 4 méter magasságu hó fedti az országutakat. Nyolc-tíz napja dühöng mindenfelé a hózatvar s egymásután pusztulnak el benne az emberek. Ilyen idő is régen járt már márciusban.

— Támadás a bhari főispán ellen. Glatz Antal főispánt több oldalról értesítették, hogy a márciusi közgyűlésen tetteleg iszulust akarnak ellene elkövetni. A főispán erre felhívta a rendőrséget, hogy indítson vizsgálatot, mi igaz ebből a hírből. Gerő Armin főkapitány több embert kihallgatott, mire kiderült, hogy Szunyogh Andor szobalabíró ezt mondta kávéházi beszélgetés közben:

— Majd kiverjük mi a függetlenségi pártot főispánostól együtt?

A főispán ártat az alispánhoz, hogy szőlítsa föl a szobalabíró igazoló jelentésére. — Keszthelyi Zoltán megyei főjegyző a főispánt egy hivatalos iratban oly kifejezésekkel illette, hogy ellene a királyi ügyész rágalmazásért hivatalból megindította az eljárást. A vizsgálóbíró végzése ellen a főjegyző fölfolyamodott, de a vádatának jóváhagyta s vizsgálóbíró végzést, amely szerint a főjegyző ellen végig kell folytatni a vizsgálatot.

— Nyiregyháza törvényhatósági joga. Nyiregyháza város tizenkéttagú küldöttsége tisztelgett a héten a képviselőházban Meskó László igazságügyi államtitkár vezetésével Andrássy Gyula gróf belügyminiszternél. A küldöttség, amelynek tagjai voltak Mayerszky Béla polgármester, Geduly Henrik ág. ev. lelkész, Ruttikay Gyula görög katolikus főesperes, Somogyi Gyula kir. közjegyző, Kovács Elek dr. kir. közjegyző, Martinyi József nyugalmazott főiskolai igazgató, Bodnár István dr. ügyvéd, Konthy Gyula városi főorvos, Rosenberg Emil dr. izraelita hitközségi elnök, Barzó Mihály építész, Baulusz Márton gazda, Balla Jenő városi tanácsos, részt vett Horváth József képviselő is, Mayerszky Béla dr. polgármester a 36,000 lelket számláló Nyiregyháza város nevében arra kérte Andrássy Gyula gróf belügyminisztert, hogy Nyiregyháza város önálló törvényhatósági jogot kapjon. Andrássy Gyula gróf, belügyminiszter a következőkben beszéddel válaszolt:

— „En mindig barátja vagyok annak, hogy az a város, amely az önállósághoz elég szellemi és anyagi erővel bír, saját sorsát maga urallhassa és fölszabaduljon a megyei gyámközlés alól. Hogy Nyiregyháza bir-e ezekkel a föltéte-

lekkel, azt most megmondani nem tudom. Mindenesetben alapos tanulmány tárgyává teszem kérésüket és ha érintkezésbe lépve a megyével, melynek nézetét, ha nem is mint döntőt, de mindenesetre meg kell ismernem, meggyőződésem arról, hogy Nyiregyháza városa az önállóságnak minden előfeltételével bír, akkor törvényjavaslatot fogok a Ház elé terjeszteni, amely Nyiregyházat önálló törvényhatósági joggal fölrüháza. (Élénk helyeslés.) Amennyiben meggyőződésem arról, hogy kérésük alapos, szívesen fogok annak eleget tenni.”

A küldöttség lelkesen megjelente a miniszter válaszára. A nyiregyházi küldöttség déli tizenkét órákor Just Gyula házelnöknel tisztelgett. A küldöttség nevében Martinyi József nyugalmazott főgimnáziumi igazgató kérte a házelnököt, érvényesítse befolyását abban az irányban, hogy a belügyminiszterhez intézett az a kérésük, hogy Nyiregyháza városa a törvényes joggal felruházott városok közé emeltessék, kedvezően intéztesék el. Just Gyula, a képviselőház elnöke, szívesen ígerte meg támogatását, valamint Desseffy Aurél gróf, a főrendiház elnöke is.

— Egy város a textiliparért. Eger város vízviszonyai és közlekedési viszonyai is nagyon alkalmasak arra, hogy ottan szövő és fehérítő gyáripár települjön le. A város a maga részéről telket ad az ott leteleplő gyáraknak, továbbá ad adó- és teljesen vámenntességet és általában minden köztelhetőt való mentességet. Közrejár abban is, hogy az ottani érdekeltiség anyagilag részt vegyen a gyárak alapításában. Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter megígérte Eger közönségének, hogy a szubvenzionált gyáraknál a gyárosok figyelmét Eger városára is fel fogja hívni és támogatni fogja, mert Eger városa rászolgált arra, hogy a kereskedelemügyi kormány hatásosan támogassa. Ajánljuk ezt az érdekelték figyelmébe.

— A vasárnap megünneplése. A magyar római katolikus papság körében mozgalom indult meg a vasárnap általánosan kötelező megtartása érdekében. Amíg Angliában, Amerikában a vendéglők és különböző szeszárúti közönség vasárnap nem is akarnak kereskedni, nálunk főképpen a vasárnapra építik vállalkozásokat. Ennek az állapotnak a megváltoztatására törekszenek a katolikus klérus tagjai, amídon a vasárnap munkaszünetről szóló törvény megváltoztatását kéri olyformán, hogy a fizetés ne vasárnap történjen, a heti pihenő szombat estétől hétfő reggelig tartson minden téren, s ezalatt pálinkamérések, korcsmák ne árúshassák a portékájukat. A papság szervezkedése arra irányul, hogy a kérdést az országgyűlés elé juttassa, amíg azonban erre sor kerülhet, a törvényhatóságok kebelén belül fog küzdeni országos érdekű céljának eléréseért.

Szerkesztői üzenetek.

F. Gy. Szatmár. A cikkelyt megkaptuk, köszönjük. Az expedálásnál óhajátja szerint cselekszünk.

Sz. K. A kérdést úgy méltóztatott feltenni, hogy nem tudunk rá felelni. Méltóztatásuk bennünket felkeresni és akkor a dolgot megbeszéljük.

H. K. Köszönjük, hűsveti számunkban fogjuk közölni.

2202., 2581/1907.

Árverési hirdetés.

Debrecen sz. kir. város tanácsa közhírré teszi, hogy a város tulajdonát képező zárt sertésáruság-téren gyakorlatilag kizárólagos étel és ital árusági jogot az 1907. év február hó 15-től kezdődőleg 1909. év december hó 31-ig terjedő időre az 1907. év március 27-én délelőtt 9 órákor a városháza közgyűlési tervében tartandó nyilvános árverésen bérbe adja és az árverési mértékezőkát ezen árverésre azzal a megjegyzéssel hívja meg, hogy 550 korona kiküldési árnak 10% -át az árverést foganatosítandó bizottság kezébe előzetesen letenni tartoznak és hogy az árverési feltételek a város számvevő hivatalánál megtekinthetők.

Debrecen, 1907 március hó 11-én.

A városi tanács.